

תיקוני עירובין

גליון שאלות הלכתיות

המתחדשות מידי שבע בבדיקת העירובים השכונתיים

גליון מס' 396
אדר א' תשפ"ד

עירובין למעשה
עיון | שימוש | כשרות

מוקד העירוב
בארץ הקודש
054-84-833-20

מהצדדים של העיר היה קו ארוך של עירוב שמשולב עם גדרות שעל אי תנועה לאורך מאות מטרים, ובכמה מקומות שהיה צומת כבישים והגדר הופסקה, השתמשו בקשירת חוטים לעמודי התאורה שעומדים על אי התנועה, אלא שברוב העמודים יש רווח בינם לבין הגדר הממשיכה, וזו פירצה הסמוכה לצוה"פ, שנחלקו הפוסקים אם היא פוסלת.

בדן זה יש שני מצבים, יש מצב שיש עומד מרובה בקו ישר, דהיינו שאם נחשיב את הצוה"פ כמחיצה ממש, היא יכולה להתיר את הפירצה ע"פ כללי עומד מרובה, [וזה כולל, א. הפירצה מהעמוד עד הגדר פחות מ"אמנות. ב. הגדר מול קו הצוה"פ בקו ישר, ולא בקרן זווית. ג. אין בקיעת רבים ביניהם. ודע כמה פרטים למקרים מיוחדים]. באופן זה יש אחרונים שהתירו מדן עומד מרובה, אבל המשנ"ב (סי' שס"ג ס"ק כ"ג) הביא גם את דעת האוסרים, שלא דנים עומד מרובה סמוך לעמוד של צוה"פ, אלא צריך שהעמוד יהיה סמוך למחיצה ממש [ומשמע שהחסרון הוא משום בקיעת גדיים ואכמ"ל], והמשנ"ב הכריע שרק בשעת הדחק יש להקל. והחז"א (סי' ע' ס"ק י"ד) נקט כדעת המקור חיים שהפסול הוא רק כאשר בשני צידי הפתח יש פירצה ליד העמודים. ובעיר הנ"ל כיון שזה היה סגנון העירוב, היה בכמה מקומות גם משני הצדדים. לכן למעשה צריכים לסגור את הפירצות שבין העמודים לגדר.

אבל יש עוד מצב שאין כלל עומד מרובה, כגון שהרווח יותר מ"אמנות [לפי הקו שממשיך את המחיצה או הצוה"פ], וכן יש מקרים שהצורה היא בקרן זווית, דהיינו שאם נמשיך את הצוה"פ או את המחיצה הם לא יפגשו אחד את השני. וזה פסול לכ"ע, כי גם הצוה"פ היתה מחיצה ממש זה היה פסול. וגם זה מצוי באופן שהצוה"פ מקבילה לגדר ואינה ממול הגדר. [ויש אופנים שנקרא עומד מרובה חופף, שלפעמים מותר בדיעבד, ואכמ"ל]. וכיון שגם מצב זה היה בעירוב הנ"ל, היו חייבים לסגור את הפירצות, ולעשות מחיצה בין העמוד לגדר.

תיקון בעשיית צורות הפתח מוזרות, עם לחי על הגדר

על מנת לתקן את הבעיה הזו לאורך יותר מעשרים מקומות, הביאו מישהו מעיר סמוכה שעשה צורת הפתח קטנה מהעמוד לגדר. והיו בה הרבה דברים מופלאים, שקשה לומר שנעשתה ע"י אחראי על עירוב. בצד של הגדר קשרו את החוט לברזל העליון שבגדר, והעמידו לחי מתחתיו. ומכיון שהגדר היתה חציה מקיר וחציה מסורג, הוא העמיד את הלחי בגובה מעל הקיר, כדי שיוכל לחבר אותו בקלות לסורג.

אבל בצורה כזו יוצא שהלחי מתחיל בגובה יותר מג' טפחים מהקרקע, ומבואר בשו"ע (סי' שס"ג ס"י וברמ"א ס"ז) שיש דין מחיצה תלויה גם בלחי, והלחי פסול. ואין להחשיב את הקיר כתחילת הלחי, כיון שהקיר ארוך, וכוותל ארוך אינו נחשב לחי. [ועי' בחז"א סי' ע' ס"ק י"ח, שדיבר על מקרה דומה, וכתב שהעמוד נחשב תלוי, אבל בתחילה סבר שהקיר ייחשב כהתחלה של העמוד, ואח"כ כתב בהערה שכיון שהוא ארוך אין להחשיבו לחי, וכך מורים הרבנים]. אלא צריך להוריד את הלחי שיתחיל מהקרקע, או לפחות תוך ג' טפחים לקרקע.

חוט קטן בשיפוע גדול

דבר נוסף שהיה בצוה"פ האלו, שהחוט היה קשור מלחי שבעמוד לראש הגדר, והיה ביניהם הפרש גובה משמעותי, וביחס למרחק ביניהם שהיה בסה"כ חצי מטר, יצא שהיו מקומות שהחוט יצא בשיפוע גדול מאוד. בדן זה כתב המשנ"ב (סי' שס"ב ס"ק ס') שחוט שנמצא בשיפוע מעמוד גבוה לעמוד נמוך כשר, אבל בשעה"צ הביא שרע"א הסתפק בשיפוע הרבה. ולהלכה הבאנו במק"א שיש ג' שיטות בשיעור השיפוע, א. שיטת הר"מ רוזנר שליט"א שאפשר רק עד יחס שעולה 1 מתוך 20. ב. שיטת הרבנים בב"ב שאפשר גם יותר מזה, ועכ"פ שלא יהיה שיפוע תל המתלקט, כלומר שעולה

שני העירובים שנבדקו יצאו מיד להשקיע בתיקון טוב

בשבוע זה יש לנו בשורה טובה ב"ה, לאחר שבחודש האחרון הבאנו שני מקומות שהתגלו בהם בעיות חמורות בעירוב, במצב שהעירוב לא היה כשר, וזה דבר שגורם צער ורגשות אשמה, למרות שלא תמיד היו יכולים לדעת אותם, ולא קל לקבל את הידיעות האלו, ופעמים רבות התגובה היא שמתעלמים מהמציאות ואומרים שלפי הרב שלנו זה בסדר, או שיש רב אחר בלתי נודע שמתיר את העירוב, ופעמים רבות נתקלנו בתגובה כזו, והעירוב נשאר פסול רח"ל. [וכן שמענו השבוע על אחת הערים הגדולות הסמוכות להנ"ל, שהבדוק השיב כך לראש המועצה שדרש לברר אחר ששמע על הסיפור, האם העירוב של עירו כן כשר, ואמר הבדוק שלא כדאי להביא את הבדוקים האלו כי הם יפסלו לנו את העירוב. שאל ראש המועצה ברוך, זה כשר או לא, והבדוק השיב שלפי רב אחר זה כשר ורק לפי השיטה שלו זה לא טוב... ואכמ"ל].

העובדים עם ראש המועצה בסידור העירוב

אבל בשני מקומות אלו יש לציין לשבח את כל העוסקים בדבר, שמיד התכנסו לדאוג לתקן, ולהשקיע כספים מרובים עד שיעשו את הדבר הנכון בתיקון העירוב. בעיר שבצפון ראה ראש המועצה הדתית שהתיקון מתעכב, ויצא בעצמו עם העובד לסייע לו בתיקון. במשך שעות רבות הוא היה עם העובד, וגם השגיח עליו שיעשה נכון. עשרות עמודים שבהם קשרו את החוט לעמודי תאורה מן הצד ולא היה לחי תחתיהם, הזמינו לחיים מברזל ובאגדים להצמדה חזקה, ויחד עם העובד טרח בעצמו שיקשרו אותם מהר בתוך שבוע. כמו כן היה צריך לקשור חוטים בגובה, הוא הביא מנוף סל לפנות בוקר, והיה איתו כל הזמן שיקשור חוטים לאורך יותר מקילומטר. לאחר מכן הגענו לביקורת וראינו שיש עוד קטע שצריך להחליף חוטים, ושוב הוא הביא מנוף והיה איתו כל הזמן שיקשור את החוטים כפי התכנית וכפי ההלכה.

גם בענין גיזום העצים שהפריעו לחוטים, שהזכרנו שהאחראי חשש לגזום, ואמר שזה לא בני ברק, והחליט להשאיר את העירוב בצורה כזו בתקווה שיש שיטה שמכשירה אותו. אך כשהמועצה הבינה שזה מחויב, הביאו את עובד הגיזום של העיריה שגזם כל מה שצריך, [יותר מבני ברק], עד שהחוט נהיה ישר וכשר.

ציון לשבח למקומות המשקיעים בתיקון נכון, ללא שמותיהם

אנו רואים צורך לציין את הדבר, משתי סיבות. א. לשבח של אותם מקומות והאחראים עליהם, למרות שאיננו כותבים את שמותיהם [כמ"ש בגליון 393]. ב. שנדע שלא בכל עירוב שנבדק הוא מיד נהיה טוב ומהודר, לא בכל מקום מתקנים מיד, ולא בכל מקום שמתקנים עושים את התיקון כראוי, ולא בכל מקום שעושים את התיקון הראוי נהיה עירוב מהודר. בכל מקום יש מגבלות, ועל כן למרות שרוצים שיהיה טוב, לא תמיד נהיה טוב.

וכן בעירובים אלו יש הבדל ביניהם, וכל אחד נדרש לתקן ברמה שלו. אחד הוא עירוב עירוני שגם אחרי השקעה של עשרות אלפי שקלים בחודש זה, עדיין יש את המגבלות ההלכתיות של שכירות מתושבי העיר, ודין רשות הרבים בכביש החוצה בתוך העיר. לעומת זאת העירוב השני הוא עירוב שכונתי עם שכירות מכל גוי ומומר, וללא כביש ראשי [אלא רק ט"ז אמה ללא שישים ריבוא].

מתי פירצה סמוך לעמוד פוסלת לכתחילה ובדיעבד

בתיקון העירוב בצפון התחילו בתיקון ע"י עובד של עירוב באחת הערים באזור, ונדהמנו לראות את רמת הכשרות של התיקון וצורת עשייתו. באחד

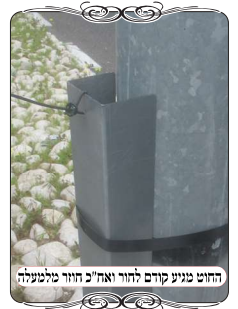
החיים רק בנעדרים ישרים

1 מטר מתוך 2.2 מטר. ולמעשה זה שיפוע גדול יחסית, ומשתדלים שלא יגיע לשיפוע שנראה מוגזם. ג. השיטה המקילה בשם הגר"א קוטלר זצ"ל, עד שיפוע של 45 מעלות, שזה החצי שבין עומד לשוכב. במקומות הנ"ל היה שיפוע גדול ממש, יותר מתל המתלקט, וככמה מתוכם השיפוע היה יותר מ 45 מעלות, באופן כשר לכל השיטות.

דבר זה נוגע במיוחד במקומות שעושים צורת פתח קצרה, שהמרחק בין העמודים קטן, ואז ההפרש בגבהים נעשה משמעותי בגלל היחס למרחק. ואין הבדל אם העמודים שונים שאחד גבוה ואחד נמוך, או שהעמודים שווים והקרקע בשיפוע. צריך שהמשקוף יהיה מאוזן ישר [כפי ההגבלות הנ"ל], כדרך שעושים פתח.

חוט שנימנס בחור שבלחי וחוזר ועולה למעלה

דבר נוסף שהיה ללמוד מהצו"פ הזו, בקשירת החוט על הלחי, הרי אין על הלחי מסמר לקשור את החוט, אלא צריך להעביר אותו על הלחי ולקשור מאחוריו. במקומות אלו הוא עשה חור בלחי, והכניס את החוט בחור, משך מאחוריו והעלה למעלה, סיבב על החוט וקשר על החוט. הנה במצב כזה נחשב שהחוט אינו מעל ראש הלחי, אע"פ שבסופו הוא עולה על הלחי, אך לענין הגדרת משקוף, מתחשבים בחוט הישר ששוקף על חלל הפתח, וכיון שהחוט הישר מגיע לחור ורק אח"כ עולה מסתובב אחורי הלחי ועולה למעלה, נחשב כחוט שמגיע לחור שנחלקו בו הפוסקים, [המשנ"ב (סי' ש"ב) ס"ק ס"ד] מביא את הפמ"ג שמצדד להחמיר, והחזו"א (סי' ע"א סק"ט) מתיר.

חוט מניע קורם לחור ואח"כ חוזר למעלה

לעומת זאת עם שמים לב לפרטי ההלכה, אפשר לעשות אותו דבר עם שינוי קטן, ויהיה כשר גם לדעת הפמ"ג והמשנ"ב, שיעשה את הסיבוב של החוט הפוך, בהתחלה יגיע החוט מעל הלחי, ויעבור מאחוריו אל החור. דבר זה קל לשנות אותו, אלא שבלא"ה היו בצורות הפתח האלו מגוון בעיות, והוחלט לעשות בהם גדרות, שהן ברורות וחזקות, רק העלות שלהן יותר יקרה.

לחיים בעמודי חשמל רוב הסיבויים שהעירוב אינו כשר

והנה כל זה היה רק בחיבור בין העמודים לגדרות, אבל הבעיות הגדולות יותר היו שהחוטם קשורים לעמודי התאורה מהצד בלי לחיים, שזה פסול ממש, ואת זה לא תיקנו. ראש המועצה החליט שיעמיד לחיים, אך הבדוק של מוקד העירוב עמד על כך שזה לא בטיחותי, כלומר הסיכוי שכל הלחיים יהיו במקום הוא אפסי, כיון מתוך כל כך הרבה עמודים יש עמודים עקומים קצת, ואז הלחי שמעמידים לפני תחתית העמוד, אינו מכיוון כנגד החוט שקשור בגובה חמשה מטרים. הפתרון הנכון לכך הוא רק להציב עמודים של עירוב תקינים, וחוט מעל גביהם. המועצה לא הסכימה לעשות את התיקון בצורה כזו, עקב העלות הגבוהה בהתקנת כמאה עמודים חדשים, ולחצה לעשות את הפתרון של הלחיים, שזה היא יכולה לעשות עם עובד פשוט.

צוות המוקד התרגז מאוד על ההתנהלות, שמצד אחד לוחצים שניתן פתרון כשר, ונכשיר את מה שיעשו, ומצד שני לא מוכנים להשקיע את מה שנדרש. אבל לא עזבו אותם, כיון שבמקרה זה היה עם מי לדבר, העוסקים רצו באמת שיהיה כשר, ולא רק לחתום על מסמך, ולכן ניסו להביא אותם לתיקון נכון.

בסופו של דבר הוסכם לחלק בין האזורים, ברחוב מסוים שהחוטם היו קשורים בצורה שאפשר להעמיד לחי, הורנו להם כיצד להעמיד את הלחיים, כמו כן הלחיים שהוזמנו נעשו במיוחד שבולטים 10 ס"מ מהעמוד, [כפי שצריך להרחיק כל לחי מהעמוד], כדי שנטיה קטנה, וכן מקום הקשר לא יעברו את הלחי. וברחוב אחר שהיו עמודי תאורה ירוקים שיש להם התרחבות, בדקנו והורנו להם להעביר חלק מהחוטם לגובה אחר או לעמודים מסוימים, כדי שלא ייפסלו.

עבודת כביש סואן בלילה לתיקון העירוב

מהענפים הגדלים בסמוך. וברחוב שלישי שם היו חייבים לעשות כארבעים עמודי עירוב חדשים. בשלב זה נכנסו צוות מוקד העירוב לפעולה מהירה וקשה, להתאמץ להשלים את העירוב לשבת הקרובה. בקו זה היו כמה קשיים טכניים, אחד מהם שמדובר בכביש 4 שהוא סואן כל היום, ולא היתה ברירה אלא לעבוד בשעות הלילה המאוחרות. לצורך כך הגיעו הצוות עם אמצעים לעבודת לילה, אפודים וקונוסים, ובס"ד התקדמו מהר מאוד, בתקווה שישלימו את המלאכה בצורה טובה.

לחי שהדשא מכסה חצי ממנו וצמוד לקיר

בימים האחרונים עשינו בין הדברים גם עירוב זמני לקבוצות שנסעו למתחמים במקומות שונים. בין המקומות שהוכשרו היה מתחם שכבר עשו בו עירוב בעבר, והיה שם לחי צמוד למבנה, אלא שאחרי שעשו אותו הוסיף בעל המקום דשא סינטטי, והעלה חלק ממנו גם על דופן המבנה הסמוך, ויצא שחצי מהלחי מוסתר בדשא ההוא.

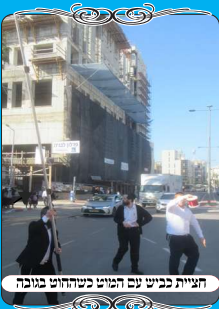
הדשא מכסה חצי מנובה הלחי

והנה הדשא בפני עצמו אינו מחיצה, וא"כ אין בעיה שהוא נמצא באמצע תחת צוה"פ, אבל בגלל שהוא צמוד לקיר, י"ל שהדשא טפל לקיר, וממילא החצי התחתון של הלחי מובלע בתוך הקיר, ואינו סותם וגודר בחלקו התחתון, וא"כ אינו כשר. וכן משמע בחזו"א (סי' ע' ס"ק י"ח) ע"ש. והדשא עצמו כיון שהוא חלק מדבר ארוך אינו ראוי להיחשב עמוד של צוה"פ. וזה כעין מש"כ לעיל לגבי הלחי על הקיר. לכן הוספנו עוד לחי מלפני הדשא, כדי להכשיר את העירוב למתחם.

בשורה משמחת לעוסקים בעירובים

הגיעו מזוטות טלסקופיים חדשים מהסוג האפור

מזוטות אלו משמשים לקשירת חוטי העירוב בגובה, בצורה קלה ומהירה, ללא צורך בטיפוס. וכן למעבר עם החוט מעל כבישים ראשיים ללא צורך בחסימת הציר.

חצית כביש עם המוט כשהחוט בגובה

בסוג זה יש מעלה שהוא נפתח לגובה של חמשה מטרים, בשונה מהסוג האדום שנפתח רק ארבעה מטרים, וכיון שגובה העמודים המצויים בעירובים הם 5-6 מטרים, יש משמעות גדולה להפרש זה, שניתן להגיע בקלות גם לעמוד של ששה מטרים [עם מטר ושלושים שהאדם יכול להחזיק לגובה]. כמו"כ בחודש האחרון פיתחנו ייצור של ראשים למזוטות אלו, במקום האילתור של האלקטרודה שהשתמשו בעבר. וכן הוספנו שיפור של שן נוספת בקצה הראש, שמועילה להורדת חוטים מיותרים, וענפים דקים שהקרובים לחוט. עוד ניתן להשיג במוקד העירוב מגזמה ומסור המתלכשים על המוט הנ"ל, ונותנים אפשרות לגזום ענפים גבוהים הנוגעים בחוטי העירוב.

מחירי המוצרים היעילים הנ"ל: המוט 250 ש"ח. הראש החדש 90 ש"ח. מגזמה או מסור 250 ש"ח לכל יחידה.

בברכה ובסיוע לכל העוסקים בעבודת הקודש בזיכוי הרבים ובתפילה שלא יארע ח"ו דבר תקלה, בכשרות ובגשמיות

שיעורי הדגמה חדשים להדרכה לעוסקים בעירובים בעולם

בחודש זה נפתח פרויקט חדש במוקד העירוב, לערוך שיעורי הדגמה והמחשה להלכות המצויות. השיעורים נערכים במשרדי מוקד העירוב, עם יצירה מיוחדת של עמודים של עירוב קצרים, שבהם ניתן להדגים את ההלכות. שיעור אחד כבר הופץ והופץ בהדרכה על השימוש במוט הטלסקופי בקשירת החוטם, וכיצד לעבור כביש ראשי עם המוט הנ"ל. ובקרב אי"ה יימסרו עוד שיעורים שישימושו תועלת לעוסקים בעירובים.

שיעורי הדגמה והדרכה חדשים במוקד העירוב

לקבלת אפשרות לשיעורים, יש לשלוח מייל למזכירות מוקד העירוב

גם אתה יכול!

לדעת הלכות תחום שבת, כולל מדידת התחום, ריבוע העיר, הנחת עירוב תחומין, דיני היוצאת ללידה, אדם שנתקע בדרך, ועוד עשרות מקרים אקטואליים.

הצטרף השבוע לקבוצות החדשות

055-678-3323